

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

Ἄριθ. Χειρ. 2944/1965

Εορταστικά Έκδηλώσεις κατοίκων Κοινότητας

Παπαδατών - Πρεβέζης

Κατά την εβδομάδα τῆς Διακαινησίμου (Πάσχα)

Υπό Δημ/λου Νικολάου Παπακωνσταντίνου

Ἄ Περιφέρειας Πρεβέζης

Ἰούλιος 1963

Ἀντί Προλόγου

Ἐκαστος τόπος εἰς τα διαμερίσματα τῆς Χώρας μας, ἔχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τοπικά ἥθη και ἔθιμα καί οἱ ἄνθρωποι με ἰδιαιτέραν κατάνυξιν ἐορτάζουσιν αὐτά.

Ἡμεῖς δια τῶν ὅσων ἐκφέτομεν, δίδομεν μίαν παραστατικήν εἰκόνα τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων πάντων τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Παπαδαατῶν τοῦ Νομοῦ Πρεβέζης ἐν τῇ ὁποία ὑπηρετοῦμεν, κατά τήν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου.

Ὁλόκληρος ἡ ἐβδομάς αὕτη, εἶναι διά τούς κατοίκους Παπαδαατῶν ἡ ἐβδομάς ἰδιατέρου πανηγυρισμοῦ, ἡ ἐβδομάς τῆς χαρᾶς καί τῆς τέρψεως, ἀποτελοῦσα ὁμοῦ μετά τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀναστάσεως, τήν μοναδικήν κατ' ἔθιμον εὐκαιρίαν εἰς ἐκδηλώσεις Θρησκευτικοευνικῆς ἐξάρσεως πλαισιωμένης μέ χορούς ἀναγομένους εἰς ἑτέρους ἐποξιακούς τοιούτους, κ.λπ.

Λί γυναίκες αποτελοῦν κατά τήν ἐβδομάδα αὐτήν ἰδιαιταίρον χαρακτηριστικόν γεγονός, ἐνθυμίζουσαι διά τῆς ἐνδυμασίας των καί τῆς ὅλης περιβολῆς, τας Σουλιώτισσας αἵτινες παντοῦ καί πάντοτε ὑπῆρξαν κατά τούς ἀγῶνας αἱ ἀχώρισται σύντροφοι των συζύγων τῶν.

Τό περιεχόμενον τῶν πασχαλινῶν αὐτῶν ἀσμάτων ἅτινα ρυθμικῶς χορεύονται ἀπό τούς κατοίκους καί τῶν δύο φύλων περιβεβλημένους με Ἐθνικά τῶν Σουλιωτῶν ἐνδυμασίας, ἀναφέρεται εἰς τήν προσπάθειαν καί τήν νοσταλγίαν τοῦ Ἀλῆ Πασά νά ὑποδουλώσῃ τό ἀδάμαστον αὐτό γένος, εἰς τούς ἀγῶνας καί τήν μετ' αὐταπαρνήσεως αὐτοθυσίαν τῶν Σουλιωτισσῶν καί τα ἀμδραγαθήματα τῶν Πολεμιστῶν.

Ὁ ἐνθουσιασμός ἀνδρῶν καί γυναικῶν πάσης ἡλικίας προπορευομένων εἰς τούς χορούς κατά τήν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου τῶν ἀρχαιοτέρων, προσλαμβάνει χαρακτῆρα ἄκρως πανηγυρικόν καί ἐνθουσιάζει ἀπεριφράστως τόν ἀκροατήν καί πάντα ἐπισκέπτῃν.

Ἡ πατροπαράδοτος αὐτῆ συνήθεια γαλβανίζει, ἐξυψώνει καί δημιουργεῖ εἰς τήν νέαν γενεάν αἰσθήματα Ἐθνικῆς ὑπερηφανεΐας ἠθικῆς ἐξάρσεως καί ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀγωνιστάς τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους μας.

Τὰ Ἄσματα Ἐνδοξησκευτικοῦ καί Πατριωτικοῦ περιεχομένου ἰδιότυπα ἀναφέρονται εἰς ἠρωϊκὰς Πράξεις καὶ πολεμικά γεγονότα τῆς σκλαβιάς, ὡς, καί εἰς ἐποξιακάς τῆς ἀνοίξεως καὶ κοινωνικά τοιαῦτα παλαιοῦτατος ἐποχῆς.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1875/9/9-9-1961 ἐγκύκλιος Δ/γῆ τοῦ Σου μου Ἐπιμελητοῦ κ. Πύρρου Στάρα, ὁ ὁποῖος δραστηρίως καί μέ τήν διακρίνουσαν αὐτόν εὐρυμάθειαν, ἀφοσίωσιν καί ἀγάπην εἰς το καθεῖνόν συνετέλεσεν εἰς τήν ἀπό πάσης πλευρᾶς ἐξύψωσιν τῶν Σχολείων τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως Ἀ. Περιφερείας Πρεβέζης, τονίζει ὅτι εἰς τοὺς Ἐκπαιδευτικούς κατ' ἐξοχῆν ἀνήκει ἡ εὐδύνη τῆς συντηρήσεως τῶν Ἐθνικῶν μας Παραδόσεων καί ἐκδηλώσεων, καὶ ὅτι ἐκτός τοῦ κυρίως Παιδαγωγικοῦ ἔργου, ἀποτελεῖ διά τοὺς Διδασκάλους οὐσιώδη ἀνάγκην ἢ διατήρησις τοῦ Λαογραφικοῦ ὑλικοῦ.

Παραδέτομεν ἐν συνεχείᾳ κατὰ σειρᾶν τὰ ἄσματα στους ἅτι να καθ' ἄλλην τήν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου χορεύονται μέ τήν συμμετοχήν ἀπάντων τῶν κατοίκων καί τῶν δύο φύλων.

Ἐν Παπαδάταις τῇ 7 Ἰουνίου 1963

Νικόλαος Παπακωνσταντίνου

Δημῶλος

*Σήμερα βρε σήμερα, σήμερα Χριστός Ανέστη
Σήμερα Χριστός Ανέστη καί άυριο Άληθώς Ανέστη
άγάλλεται ό ούρανός πού άναστήθηκε ό Χριστός*

ΣΟΥΛΙΩΤΙΚΑ

Τά Σουλιώτικα άσματα άτινα έν συνεχεία παρατίθενται, χορεύονται μετ' ύπερηφανείας καί ένθουσιασμου παρ' άπάντων τών κατοίκων. Τό περιεχόμενόν των αναφέρεται είς τούς ήρωϊσμούς καί τά κατορθώματα άυτών καί τήν προσπάθειαν καί νοσταλγίαν τοϋ Άλῆ Πασᾶ διά τήν κατάκτησιν τοϋ ήρωϊκοϋ Σουλίου.

*Ό Μπότσαρης, ό Τζαβέλας, ή Τζαβέλαινα, ή Λένη τοϋ Μπότσαρη
θεωρούνται πρωταγωνισταί.*

*Στή βρύση στά τσερίτσανα στή μέση από τη χώρα,
Άλή Πασάω έκάδουνταν μέ χίλιους Μαχμουτιέδες.
Κι άγνάντευαν τόν πόλεμο, πώς πολεμάει τό Σούλι,
πώς πολεμάει ό Μπότσαρης, πώς πολεμάει ό Τζαβέλας
πώς πολεμάει ή Τζαβέλαινα σ'άν πρώτο παλληκάρι.*

Πῶς πολεμοῦν μικρά παιδιά γυναῖκες σάν τούς ἄνδρες.
Κι' ἡ Χαΐδω ἡ περήφανη ὄλο μπροστά πηγαίνει.
Τζαβέλαινα τῆς φώναξε, Τζαβέλαινα τῆς λέγει.
Χαΐδω, μὴν πᾶς πολύ μπροστά, οἱ τούρκοι μὴ σέ πιάσουν.
Χιλιάδες Τούρκοις ἔσφαξε καί ἐξῆντα δύο Πασάδες.

-----//-----

Στή βρύση στά Τσαρίτσανα στὸν πλάτανο στή βρύση,
Ἀλή Πασᾶς καθότανε μέ τούς Μοτσαησαίους,
Κι' ἀγνάντευαν τὸν πόλεμον πῶς πολεμοῦν οἱ Σουλιῶτες.
Πέντε πολέμους ἔκαμαν, ἅπ' τό πρωί, ὡς το γιόμα,
καὶ ἄλλους πέντε ἐσύνταξαν κι' αὐτούς το μεσημέρι.
Παπᾶ Νικόλας φώναξε ἀπὸ τό μετερίζι.
Πάξτε παιδιά τὸν πόλεμο, πᾶψτε καί τά ντουφέκια.

-----//-----

Νά κατακάτσει ὁ κουρνιαχτός νά μετρηθῇ τ' ἀσκέρι.
Μετριοῦνται οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φορές καί λείπουν τρεῖς χιλιάδες
μετροῦνται τα κλεφτόπουλα καί λείπουν δύο νομάτοι.
Λεῖπει ὁ Γιάννος ὁ Μακρῆς κι' ὁ Κώστας Συρακιώτης.
Νάτοι κι' αὐτοὶ πού ἔρχονται μέ ἐννιά τούρκους δεμένους.

Παιδιά μου ποῦ τούς πιάσατεν τούς σκύλους Ἀρβανίτες
Στην ἐκκλησιά τούς πιάσαμεν πίσω στο ἅγιο Βῆμα.

-----//-----

Ἀπέξω στά Τσερίτσανα σέ μιά ψηλή ραχούλα
ἐξήντα Πασάδες κάθονταν κι' Ἀλῆ Πασᾶς στή μέση.
Κι' ἀγνάντευαν τόν πόλεμο πῶς πολεμοῦν στό Σοῦλι.
Πῶς πολεμάει Τζαβέλαινα με νύφες και μ' ἀγγόνια.
Πῶς πολεμάει με την τουρκιά, σαν πρῶτο παλληκάρι.
Σέρνει μπαροῦτι στόν τορβά στουρνάρια στο ζωνάρι,
Κι' ἐκράταγε στά ξέρια της τήν ἀσημένια πάλα.
Κι' ἐθέριζε ἀλύπητα τά τούρκικα κεφάλια.
Πέντε γουρούσια ἔκανε, ἀπ' τό πρωῖ ὡς το γιόμα.
και δεκαπέντε ἔκανε κοντά το μεσημέρι,
χιλιάδες Τούρκους ἔσφαξε κι' ἐξήντα δύο Πασάδες.

-----//-----

Δώδεκα χρόνους ἔκαμε στούς κλέφτες καπετάνιους.
Κανένας δέν τήν λόγιασε πῶς ἦτανε γυναίκα.
Καί μιά Κυριακή καί μιά Λαμπρή καί μιά χρυσή μεροῦλα.
μπαίνουν οἱ κλέφτες στό χορό βγαίνουν καί στό σημάδι.

Πρώτη ή Λένη στό ξορό καί πρώτη στό σημάδι.
Καί τά κουμπιά της κόπηκαν καί φάνηκαν τά στήθη.
Έγώ είμαι ή Λέν' τοῦ Μπότσαρη καί ή ἀδελφή τοῦ Νότη
Δώδεκα ξρόνια ἔκαμε γειά σου Λενούσιο μοναχή,
Στούς κλέφτες καπετάνιους, Λένη καί Ντελῆ Λένη.

-----//-----

Όλες οἱ καπετάνισσες ἀπό τό Κακοσοῦλι

-----//-----

Όλες ἐπροσκύνησαν στ' Ἀλῆ Πασᾶ τήν πόρτα.
Αὐτή ή Λέν' τοῦ Μπότσαρη αὐτή σκλάβα δέν εἶναι
Ἀλῆ Πασᾶς ἐφῶναξε σέ ὄλο του τ' ἀσκέρι.
Δέν ἔχωτούρκους διαλεχτούς ὁ 'μούπιασαν τήν Λένη.
Χίλιοι τοῦρκοι τήν κυνηγοῦν τήν Λένη γιά νά πιάσουν.
Λένη γιά ρίξε τ' ἄρματα, ἀφέντισσα νά γίνης.
Έγώ είμ' ή Λένη τοῦ Μπότσαρη τζαμί δεν προσκυνάω
καί παίρνει δίπλα τά βουνά κι' ὄλο πολεμῶντας,
Τό Σοῦλι ἐσκλαβώθηκε τό πήρανε οἱ Τοῦρκοι.
Τζαβέλαινα σάν τᾶκουσε βαρειά τῆς κακοφάνη.
Παίρνει καί ζώνει τ' ἄρματα παίρναι και το σπαδί της,
παίρνει μπαροῦτι στό τορβά, στουρνάρια στή ποδιά της.

νύμφες κι' ἀγγόνια φώναξε κι' ὅλες τίς γυναῖκες,
Πού εἶστε Σουλιωτοπούλες μου οἱ Τοῦρκοι θὰ μᾶς πιάσουν.
Γιουροῦσι νά τούς κάμουμε ν' ἀνοίξουμε τό δρόμο.
Σκοτῶσαν τούρκους ἄπειρους καί τελειωμό δέν ἔχουν.
φύγαν οἱ μαῦρες κι' ἄμοιρες κι' ἀφήκανε τό Σοῦλι.

-----//-----

Στή χώρα στό Κεράσοβο στή μέση ἀπό τή χώρα.
Βουλουμπασάδες κάθονται μέ τούς Μοτσαησαίους.
Κι' ἀγνάντευαν τόν πόλεμο πῶς πολεμοῦν στό Σοῦλι.
πῶς πολεμοῦν μικρά παιδιά, γυναῖκες σάν τούς ἄνδρες.
Πῶς πολεμάει ὁ Μπότσαρης, πῶς πολεμάει ο Τζαβέλας.
Πῶς πολεμάει ἡ Τζαβέλαινα σάν ἄξιο παλληκάρι.
Σέρνει μπαροῦτι στό τορβᾶ, στουρνάρια στό ζωνάρι
Κι' ἀκράταγε στά χέρια της μιά ἀσημένια πάλα.
καί θέριζε ἀλύπητα τά τούρκικα κεφάλια.

-----//-----

B) Τοῦ Μεσολογγίου

Ἡ πτώσις τοῦ Μεσολογγίου εἶξεν δημιουργήσει εἰς Παπαδάτες βαθεῖαν λύπην
ὡς μαρτυρεῖ τό κατωτέρω ἄσμα τό ὁποῖον καί σήμερον μέ πόνον καί καταφανῆ
συγκίνησιν.

Στό Μεσολόγγι ἐπέρασα, ἔξω στό Μεσολόγγι,
Κι' ἦταν ἡμέρα τοῦ Βαγιοῦ Σαββάτο τοῦ Λαζάρου
Κι' ἄκουσα ἀντρίκια κλάμματα - γυναίκεια μοιρολόγια.
Δέν κλαῖνε για τόν πόλεμο, πού θέ να σκοτωθοῦνε
Κλαῖνε πού σώσαν τό ψωμί καί θά τούς φάη ἡ πείνα.
Κι' ὁ Νότης ἐτραγούδαγε στήν καφαλή τοῦ Μάρκου.
Λέει τραγούδια θλιβερά τραγούδια πικραμένα.
Γιά σήκου Μάρκομ' ἀπ' αὐτοῦ, γιά σήκου Στρατηγέ μου.
Γιά σήκου Μάρκο Μπότσαρη νά ἰδῆς τό Μεσολόγγι.
Τό Μεσολόγγι καίγεται τό κάψανε οἱ Τοῦρκοι.

-----//-----

Ἐπί τῇ ἀπελευθερώσει τῶν Ἰωαννίνων

Ἡ Ἀπελευθερώσις τῶν Ἰωαννίνων ἦτο ἀνέλπιστος ἀγαλίασις διά τους Ἑπειρώτας καί ἰδιαιτέρως εἰς Παπάτες τό ἄσμα τοῦτο μέξρι σήμερον ἀκόμη ἄδεται μέ ὑπερηφάνειαν.

Ἐπί τῇ Ἀπελευθερώσει τῶν Ἰωαννίνων.

Ἐβγα μάναμ' καί φώναξε σ' ὅλους τούς μαξαλάδες
ὅσα παιδιά εἶν' ἀνύπαντρα φέτος μή παντευτοῦνε.

Φέτος θά γίνη ἀνταρτοσύνη

θά κλάψουν μάνες γιά παιδιά, γυναῖκες γιά τούς ἄνδρες.

Πολλά βασιλεία πολεμοῦν ὅλα κατ' τήν Τουρκιά.

Πρῶτοι εἶν' οἱ Ἕλληνες καί δεύτερο οἱ Σέρβοι.

Τρίτοι εἶν' οἱ Βούλγαροι καί τέταρτο ἄλλα κράτη.

Κι' ὁ Κωνσταντῖνος πέρασε καί πῆγε στό Μπιζάνι.

μέρες και μῆνες πολεμάει τά Γιάννενα νά πάρη

Μιά μέρα μιά χρυσήμερα εἰκοσιένα τοῦ Φλεβάρη

Ὁ Κωνσταντῖνος Στρατηγός στά Γιάννενα πατάει

Γιαννιώτισσες τόν καρταροῦν μέ τά παιδιά στά χέρια.

Κι' αὐτός ὁ Τοῦρκος Στρατηγός τοῦ δίνει τό σπαδί του.

-----//-----

Ἁγίου Γεωργίου

Ἡ ἐορτή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐορτάζεται τήν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου εἰς τόν Συνοικισμόν χάλασμα - Παπαδατῶν ἔνθα ὑπάρχει Παμπάλαιοτάτη ἐκκλησία μέ χρονολογίαν ἰδρύσεως τῆς 1806. Σήμερον ἐκτίσθη νεοτάτη τοιαύτη.

Κατά τήν ἐορτήν ταύτην, ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῶν Παπαδατῶν μεταβαίνουνσιν εἰς αὐτήν καί μετά τήν λήξιν τῆς Θ. Λειτουργίας χορεύουσιν τό ἄσμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ χορός οὗτος ἐπαναλαμβάνεται ἅπαξ τοῦ ἔτους ὅτε καί ἡ ἐπερτή.

Χορός κατά τήν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Γεργίου

Ἀφέντ' ἀφέντ' Ἀηγιώργημου σέ γριβο καβαλλάρη,
τό ναῦμα ὅπου ἔκαμες τώρα θα μολογήσω.

Ἐδῶ εἶναι τ' ἄγριο τό στοιχειό καί ὁ δράκος ὁ μεγάλος.

Στάλα νερό δέν ἄφησε, νά πίνουν στό πανηγύρι.

Γυρεύ' νά φάη ἄνθρωπο, ν' ἀφήση τό νερό του.

Κι' ἔρριξαν τήν πολυψηφιά εἰς τήν Βασιλοπούλα.

Τήν πῆραν καί τήν πήγαγε κοντά ἀπό τον δράκο,

ἐκεῖ ἕνας νιός ἐφάνηκε καβάλλα στ' ἄλογό του.

Κορήμ' γιατί θλίβεσαι βαρειά ἀναστενάξεις.

καί τό στοιχειό ἐκίνησε τήν κόρη γιά νά φάη.

Ὁ νιός τόν ἐκυνήγησε καί σκότωσε τόν δράκο.

καί τά νερά ἐκίνησαν σχημάτισαν ποτάμια.

Παιδίμ' ἔλα στό Βασιληᾶ, δῶρα νά σοῦ χαρίση

Νά πᾶς κόρημ' στή μάννα σου νά πᾶς στό Βασιληᾶ σου.

Νά φτιάσης κόρημ' μιᾶ ἐκκλησιά νά εἶναι τ' Ἁη Γιώργη

καί τήν ἡμέρα τ' Ἁη Γεργίου νά τήν πανηγυρίζης.

Νά φτιάσης τήν εἰκόνα μου καβάλλα στ' ἄλογό μου

μέ τό σπαδί στά χερια μου τό δράκο νά σκοτώνω.

Καί σύ κορήμ' νά κάθεις κοντά ἀπ' τ' ἄλογό μου.

Κι' ὅποιος θά βλέπη τήν εἰκόνα μ' τό θαῦμα νά θυμᾶτε,

καί νά δοξάζη τό θεό Χριστό καί νά τό προσκυνάη.

Η ΡΗΝΑ ΔΗΜΟΥ

Ἡ Ρήνα ἢ Παπαδιώτισσα θυγατὴρ τοῦ Δήμου Βρασιώτη (Παλαιὰ Παπαδιώτικη φάρα) ἤκμασεν κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ ἔτος 1700.

Αὕτη μετὰ τῶν οἰκείων τῆς καὶ τῶν λοιπῶν κατοίκων μετοίκησεν ἀπὸ τῆς τοποθεσίας Βρασιά (Παπαδατῶν) λόγῳ ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων εἰς τόπουεσίαν ξίλια σπίτια (Χίλια κονάκια, Βλαξακαλύβια) τῆς τοποθεσίας εὐρισκομένης εἰς Ξηροβούνι Παπαδατῶν ἔνθα σώζονται καὶ σήμερον ἀκόμη ἐρείπια.

Ἐκ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς (χίλια σπίτια) μετέβη νὰ ἀλέσῃ κεχρὶ εἰς ἀλευρόμυλον. Ὅτε ἐπέστρεψεν τὴν ἠνώχλησεν εἰς Τούρκος τὸν ὁποῖον καὶ ἐφόνευσεν.

Ἡ ἱστορία τῆς Ρήνας Δήμου, περιέξεται εἰς τὸ κατωτέρω Ἄσμα.

Τό κατόρυωμα τῆς Ρήνας Δήμου (Παπαδιώτισσας)

Οἱ κλέφτες ἐτραγούδαγαν στοῦ Δήμου τό Κονάκι.

Κι' ἕνα μικρό κλεφτόπουλο πού ἦταν καρπούλι,
ἀκούει ἕνα θόρυβο σκληρό σάν πάλευαν θηρία.

Οὔτε υηρία πάλευαν, ταῦροι δέν ἐβρουχιόταν.

Τοῦ Δήμου ἡ Ρήνα πάλευε μέ τοῦρκο ἀνατολήσιο,

Τρεῖς ὥρες ἐπαλεύανε καί πέφτει ὁ Τοῦρκος κάτω.

Τόν πιάνει ἡ Ρήνα ἀπ' τά κρυφά, ὁ Τοῦρκος παρεδόθη,

ρέκαζε ὁ σκυῖλος ρέκαζε καί τούρκικα τῆς λέει.

Ἄλάχ, Ἄλάχ, μύρη Ρήνα δέν τόχεις λίγο κριμα.

Τοῦ παίρνει ἡ Ρήνα τα φλουριά καί τό χρυσό ποστέκι.

Τοῦ παίρνει ἡ Ρήνα τᾶρματα καί τό καλό ντουφέκι.

Τό γδύνει ἡ Ρήνα τό σκυλί καί τούρκικα φοριέται.

Καβαλλικεύει τᾶλογο νά πάη στό αλογομάντρι.

Τόν τοῦρκο τόν παρέχωσε σέ μιά τρύπα μεγάλη,

καί τό μικρό κλεφτόπουλο λέει του καπετάνιου.

Ὁ Σουφαρῆς μᾶς ἔρχεται μέ τᾶλογο καβάλα,

Κι' ὁ καπετάνιος διέταξε να πιάσουν καρπούλι.

.....//.....

Κίτσο γιά τρέξε γρήγορα ντουφέκι μὴν ἀνοίξης.

Νά μοῦ τόν φέρης ζωντανό νά πάρουμε ἀγνάδα,

καί λάου λάου πήγαινε τό σουφαρῆ νά πιάσης.

Ἡ Ρήνα ἢ Παπαδιώτισσα ἀμέριμνα τραβάει.

Και σιγοντάρει τ' ἄλογο καί γλυκοτραγουδάει.

Ἐσύ σε Ρήνα μου ἀδερφή, μέ ἔκαμες ρεζίλι.

Ρεζίλιψες τήν κλεφτουριά νά πᾶμεν νά χαθοῦμεν.

Γιά σέ μπρέ, γιά σέ μπρέ Κίτσο τόκανα, γιά νά σέ ταπεινώσω

Στό μῦλο πήγαινα κεχρί ἀλεῦρι γιά νά κάνω,

Τόν τοῦρκο ἐξεγέλασα ὥσπου νά τόν ξεκάνω.

-----//-----

Παπαδιώτικος Χορός

Ο χορός ούτος (παπαδιώτικος) μέ ιστορίαν άνω τών 200 έτών, φανερώνει τήν πίκραν τών κοριτσιών του χωριοϋ, μή έχουσών οϋδεμίαν διάθεσιν διά χορόν διότι ήσαν σκλαβωμένες μέ έκδηλον τόν πόθον των νά γίνουν έλεύθερες καί τότε θά έγλεντοϋσαν ως πραγματικές Έλληνοπούλες.

Οί κλέφτες ναί ματάκια μου, οί κλέφτες έχορεύανε

Οί κλέφτες έχορεύανε καί τά κορίτσια λέγανε.

Κορίτσια έλά ματάκια μου, κορίτσια έλάτε στο χορό,

τώρα πού έχετε καιρό.

Δέν χορεύουμε λεβέντες γιατί είμαστε σκλαβωμένες

καί άλλες άρραβωνιασμένες.

Αϋριο, ματάκια μου, αϋριο θα παντρευτοϋμε, αϋριο

θα παντρευθήτε καί θα νοικοκυρευθήτε.

Όταν έμεϊς λεβέντες μου, όταν λευτερωθούμε, όλες

έμεϊς θά παντρευτοϋμε.

Δέν σās αφήν' ματάκια μου, δέν σās αφήνου οί άνδρες σας.

Δέν σās αφήνουν οί άνδρες σας νά πāτε στίς μαννάδες σας.

Τούς άνδρες σας ματάκια μου, τούς άνδρες σας μεθύζουμε

καί τούς άποκοιμίζουμε.

-----//-----

Δέν σᾶς ἀφήν' ματάκια μου, δέν σᾶς ἀφήνουν τα παιδιά.
Δέν σᾶς ἀφήνουν τα παιδιά νά πάτε σ' ἄλλη γειτονιά.
Τά παιδιά ματάκια μου, τά παιδιά τά δέρομε, τά παιδιά
τά δέρομε μαζί μας δέν τά πέρνομε.
Δέν σᾶς ἀφήν' ματάκια μου δέν σας ἀφήνει ὁ πεθερός.
δέν σας ἀφήν' ὁ πεθερός νάρυῆτε ἐδῶ ποῦν' ὁ χορός.
Καί τόν κακό λεβέντες μου, καί τόν κακό τόν πεθερό,
καί τόν κακό τόν πεθερό, τόν βγάζουμ' ἔξω στό βορό.
Δέν σᾶς ἀφήν' ματάκια, δέν σᾶς αφήνει ἡ πεθερά,
δέν σᾶς αφήν' ἡ πεθερά, νάρυῆτε ἐδῶ ποῦν' ἡ χαρά.
Καί τήν κακή ματάκια μου καί τήν κακή τήν πεθερά,
καί τήν κακή τήν πεθερά τήν βάνομε στήν πυροστιά.

-----//-----

Σημειώσεις: Τό Ἄσμα τοῦτο οὐδείς ἐνδυμεῖται εἰς Παπαδάτες ἀπό πόσων ἐτών
ἄδεται καί χορεύεται. Θεωρεῖται ὅμως πάρα πολύ παλαιόν. Τό περιεχόμενον του
συσχετίζεται καί εἶναι πιστευτόν εἰς τούς κατοίκους τῶν Παπαδατῶν ὅτι τό
κακόν εἶναι ἀναπόφευκτον ὅτε πτηνά τιμά ὡς κόραξ π.χ. κράζουν ὑπεράνω τῆς
οἰκίας δά ἐπέλθῃ ὁ θάνατος εἰς ἓν μέλος τῆς οἰκογενείας.

Μικρός Κώστας παντεύεται

Μικρός Κώστας παντρεύεται μικρή γυναίκα παίρνει.

Τρεῖς χρόνους ἐπερπάτησε νά βρῆ καλή γυναίκα.

Βρῆκε ψιλή, βρῆκε λιχνή, βρῆκε καμαρωμένη.

Τρεῖς χρόνους γράφουν τό προικιό καί τρεῖς τό ἐπάνω προῖκι.

Ὅλο τό κόσμο κάλεσε τό γάμο γιά νά κάμνη,

σάν ἔκαμαν καί κίνησαν τά δένδρα ξεριζώνουν.

Στό δρόμο ὅπου πήγαιναν στό δρόμο πού πηγαίνουν,

πουλάκι πάει καί κάθησε στοῦ Κωνσταντῆ τή σέλα.

Μήτε σάν πουλί ἐλάλαγε, μήτε σάν ξελιδόνι.

Μοιρολογοῦσε κι' ἔλεγε ἀνθρώπινη κουβέντα.

Πού πᾶς Κώσταμ' μέ τόν ντουνιά μέ τόσο βιλαέτι.

-----//-----

Ἐγώ πουλί μ' παντρεύομαι γυναίκα πάω νά πάρω,

Κώσταμ' σοῦρθ' ὁ θάνατος καί τώρα θά πεθάνης.

Τί λές αὐτοῦ πουλάκι μου, πού ξέρεις ἐσύ πουλί μου.

Ἐχθές ἤμουν αὐτούς οὐρανοῦς καί τώρ' ἀπό κεῖ ἔρχομαι.

καί εἶδα πού σέ γράψανε μέ τούς ἀπεδαμήμεους.

Κι' ὁ Κώστας ἐλογίστηκε κι' ἔπεσε ἀπό τή σέλα.

-----//-----

Κιά κόρη από τά Γρεβενά, στό θέρο κατεβαίνει.

Έργους έργους έθέρριζε, έργους καρδοπονάει.

Καί τό δρεπάνι άκούμπησε νά κάμη τό παιδί της.

καί τό παιδί της έκαμε καί πήγε νά τό πνίξη.

Μιά περδικούλα φώναξε από ψηλή ραχούλα,

Πού πās κόρημ' μέ τό παιδί σκύλα μέ τό κουτάβι,

Έγώ έχω δέκα όκτώ παιδιά καί όλα τά αγαπάω.

Έσύ μέ μόνο ένα παιδί πηγαίνεις νά τό πλίξης.

Έσύ τά δέκα όκτώ παιδιά τάξεις μέ τήν τιμή σου.

Έγώ έτούτο τό παιδί τ' έχω μέ τήν ντροπή μου.

-----//-----

Έσεϊς τά τριανταφυλλάκια μου έσεϊς μυρωδικά μου,

Έσεϊς μ' αποκοιμήσαταν καί μ' έφυγε ή αγάπη.

Παίρνω τά όρη ψάχνοντας καί τά βουνά ρωτιώντας

μέ τήν καρδιά κρατώντας.

Καί τήν βρίσκω σ' άργαλειό, στόν άργαλειό πού ύφαίνει.

τής κραίνω καί μού κραίνει.

Κρίνεμ' αγάπη κρίνες μου καί παρηγορησέ με,

παρηγοριά έχει ό θάνατος κι' έλεημοσύνη ό χάρος.

Ό ζωντανός ξεχωριστός παρηγοριά δέν έχει.

-----//-----

Τό μάθατε τί γίνηκε πέρσν τό καλικάιρι,
πού πῆρε ὁ λύκος τό παιδί ἀπ' τήν ποδιά τῆς μάννας.
Χίλιοι πεζοί τόν κυνηγούν, τριακόσιοι τῆς καβάλλας.
Κανένας δέν τόν ἔσωσε ἀπό τά παλληκάρια.

-----//-----

Ἡ μάννα πούχει τόν καῦμό πούχει καῦμό μεγάλο,
πῆγε καί τό ἔσωσε σ' ἓνα ἔρημο λαγκάδι.
Ἄφησε λύκε τό παιδί καί φάγε μου τά πρόβατα
ἐγώ προβατάκια ἔφαγα ἀπιδί δέν ἔχω φάγει.

-----//-----

Τώρα εἶναι Μάης κι' Ἄνοιξις τώρα εἶναι καλοκαίρι
τώρα ἡ γῆ στολίζεται στ' ἄνθη καί στά λουλούδια.
τώρα καί ὁ ξένος βούλεται στόν τόπο του νά πάη.
Πιάνει σελώνει τ' ἄλογο πιάνει τό καλιγώνει.
Βάνει τά πέταλα χρυσά καί τά καρφιά ἀσημένια.
καί τά καλιγοστήρια του κι' αὐτά μαλαματένια.
Σκύφτει φιλεῖ τόν μαῦρο του καί τόν καβαλλικεύει.
στόν δρόμο ὅπου πήγαινε στή βρύση ὅπου φτάνει.
βρίσκει τήν κόρη του μπροστά στή βρύση νά πηγαίνη.

Καλημερά σου κόρη μου καλημερά σου ξένε,
Κόρη μ' γιατί θλίβεσαι, βαρειά αναστενάξεις;
Μήν ἔξεις ἄνδρα στήν ξενητειά καί δέν τόν περιμένεις;
Ἐχῶ ἄνδρα στήν ξενητειά καί λείπει τριάντα χρόνια.
Ὅλοι μοῦ λέν πῶς πέθανε, κι' ἐγώ τον περιμένω.
Ἐγώ εἶμαι κόρημ' ὁ ἄνδρας σου πού λείπει τριάντα χρόνια
Ὅλοι οἱ ξένοι ξένεμ' μου αὐτό μου λέγουν πάντα.
καί τό σημάδι τοῦ κορμιοῦ, κανένας δέν μοῦ τᾶπε
Σάν πιά σημάδι ἔχω ἐγώ, κανένας δέν τό ξεύρει.
Ἀνάμεσα στά στήθη σου ἔχεις ἓνα σημάδι.
Χρυσό ἀηδονάκι ἔμοιαζε καί τό γλυκοφιλοῦσα,
Ἀλήθεια εἶσαι ὁ ἄνδρας μου ὁ ἀγαπητικός μου;

Σημειώσεις. Τά Ἄσματα 1) Ἐσεῖς Τριανταφυλλάκια μου 2) Τό μάθατε τί γίνηκε 3) Τώρα εἶναι Μάης κι' Ἄνοιξις ἐποχιακά παλαιότατα εἰλημμένα ἐκ τῆς Κοινωνικῆς ζωῆς ἐν Παπαδάταις ἄδονται καί χορεύονται κατά τήν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου, ἐποχὴν τῆς ἀνοίξεως ὁμοῦ μετά τῶν προγενέστερων τοιούτων μετ' ἰδιαιτέρου ἐνθουσιασμοῦ καί ἀπεριγράπτου χαρᾶς.

ΧΟΡΟΣ “ΚΑΓΓΕΛΑΡΙ”

Χορεύεται μέ τόν μεγαλύτερο ένθουσιασμό άπ’ όλους τούς κατοίκους της Κοινότητος Παπαδατών τήν Παρασκευή τῆς Διακαινησίμου καί κατά τάς μ.μ. ώρας εἰς τήν πλατεῖαν τῆς Κοινότητος.

Μέ τόν ξορόν τοῦτον (Καγγελάρι) κλείονται αἱ έορταστικάί έκδηλώσεις τοῦ Πάσχα, ἥτοι όλοκλήρου τῆς βδομάδος τῆς Διακαινησίμου.

Στίχοι τοῦ χοροῦ (Καγγελάρι)

Τέτοια ὥρα ἦταν ἐχθρὲς τέτοια και παραπροχθρὲς

στό χορό ἐχόρευαν ὄλο ἀγόρια καί παιδιά.

ὄλο ἀγόρια καί παιδιά καί κορίτσια ἀνύπαντρα.

Π' ἔχουν κόκκινες ποδιές πράσινες και γαλανές.

Καγγελάρι τοῦ χοροῦ, κάμε δίπλα τό χορό.

κάμε δίπλα τό χορόν διπλοκαγγελίσματα,

Κάμε δίπλα τό χορόν διπλοκαγγελίσματα σάν τό χορό

πού ἔκαμαν Σουλιῶτες ὅταν χόρευαν.

Καγγελάρης τοῦ χοροῦ ὁ Γερό Νότης ἦτανε,

Τζαβέλαινα τοῦ ἔλεγε Καγγελάρι τοῦ χοροῦ,

καγγελάρι τοῦ χοροῦ, κάμε κύκλο τό χορό, κάμε

κύκλο τό χορό τούς τούρκους πῶς τούς κλείγαμε,

τούς τούρκους πῶς τούς ἐκλείγαμε καί ζωντανούς

τούς πιάναμε.

Καί στή μέση τοῦ χοροῦ χόρευαν δύο σταυραετοί

χόρευαν δύο σταυραετοί, Τζαβέλας καί ὁ Μπότσαρης

Τζαβέλαινα τούς ἔλεγε. Σταυραετοί βρέ σταυραετοί

τό Σοῦλι νά φυλάξετε,

Σταυραετοί βρέ σταυραετοί, τό χορό ν' ἀλλάξετε.

-----//-----

*Καγγελάρι τοῦ χοροῦ ξανάπλωσ' τό χορό καί κύτταξε
μή μπερδεφθῆς μεσ' τά καγγελίσματα καί τά
στριφογυρίσματα.*

*Φίλοιμ' καλῶς ὠρίσατε σέ τοῦτο τό χωριό τό Πάσχα,
νά γιορτάσουμε καί τό Χριστός Ἀνέστη
Καί τήν Παρθένον Δέσποιναν νά διπλοπροσκυνήσωμεν.*

Τέλος

Σάν Επίλογος

Ως Διδάσκαλος τῆς Κοινότητος ἀπό 28ετίας συντέλεσα τά μέγιστα εἰς τὰς νεωτέρας γενεάς τῆς πατροπαράδοτου αὐτῆς συνηθείας τῶν χορῶν κατὰ τήν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα.

Αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν Ἑθνικήν ὑπερηφάνειαν καί εὐχαρίστησιν διότι αἱ παροτρύνσεις μου κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ὁμιλίας ἐκαρποφόρησαν καί ἅπαντες οἱ κάτοικοι οἵτινες ἔχουσι ἀνεπτυγμένον τό Ἑθνικοθρησκευτικόν συναίσθημα εἰς τόν ὑπέρτατον βαθμόν παρά τὰς βιωτικές ἐνασχολήσεις των καί τήν πενίαν λόγῳ τοῦ ἀγόνου ἐδάφους, ἐπέδειξαν κατανόησιν εἰς τήν διατήρησιν προγονικῶν ἐθίμων ἀκολουθοῦντες πιστῶς καί ἐφαρμόζοντες κατὰ τήν ἑβδομάδα αὐτήν τοῦ Πάσχα, ἀπαρεγκλήτως τό ἑορταστικόν Πρόγραμμα τῶν πατέρων των.

Ἡ συνοχή τῶν χορευτῶν, ἡ ὑπακοή εἰς τόν κορυφαῖον (Καγκελάρι) ὁ ρυθμός καί ἡ γενική ἐμφάνισις, ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ κάτοικοι Παπαδατῶν, διέπονται ἀπό τά ἴδια Πτριωτικά καί Ἑθνικοθρησκευτικά ἰδεώδη, ὅτι ὅπως εἰς τόν χορόν γυναῖκες καί ἄνδρες ἀποτελοῦν ἓνα σῶμα καί μίαν ψυχὴν σφιχτοδεμένοι διά τῶν χειρῶν, οὕτω ἐνωμένοι ἀντιμετωπίζουν ἀπό κοινοῦ ψυχραίμως τά προβλήματα τῆς ζωῆς.

Ζηλεύουν πράγματι αἱ περίξ Κοινότητες τήν συνοχήν τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Παπαδατῶν, οἵτινες πανοιοτρόπως διά τῆς μετ' εὐχαριστήσεως προσωπικῆς των ἐργασίας ὠφέλησαν οὐχί μόνον ἑαυτούς ἀλλά ἐγένοντο πρός μίμησιν.

Κατά τάς ἀγίας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τῆς Διακαινησίμου οἱ κάτοικοι καθ' ἡμέραν ἀκκλησιάζονται πότε εἰς τόν Κεντρικόν Ναόν καί πότε εἰς τὰ Παρεκκλήσια ἔνθα μετά τήν λῆξιν τῆς Θείας Λειτουργίας, ἀρχίζουν νά χορεύουν ἄσματα ἐκ τῶν προαναφερομένων μέ φωνήν μελωδικήν ἢ ὁποία ἀντηχεῖ καί μεταφέρεται εἰς τάς πλησιεστέρας Κοινότητος, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων νοσταλγοῦν

-----//-----

καί ὀραματίζονται μίαν τοιαύτην διασκέδασιν.

Ἐξέδρα κατά τό δυνατόν ἐν συντομίᾳ καί ἔγραψα χορευόμενα ἄσματα ὑπό τῶν κατοίκων Παπαδατῶν κατά τήν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου, διότι ἀποτελοῦν προγονικήν παρακαταθήκην, συσδεδεμένην μέ τήν πίστιν καί τήν αὐτοθυσίαν διά τήν ἀπελευθέρωσιν των ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῆς μαύρης δουλείας.

*Ἡ παροῦσα γενεά, ἃς ἔχῃ πάντα ὑπ' ὄψιν τὰ γεγονότα καί τούς θρύλους
τοῦ παρελθόντος διά τήν ἀδυναμίαν βάσει τούτων τήν δημιουργήσῃ ἐνδοξότερον
μέλλον.*

Ἐν Παπαδάταις τῇ 7 Ἰουνίου 1963

Νικόλαος Παπακωνσταντίνου

Δημήτριος Παπαδατῶν